

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Ühiskonnateaduste instituut
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

Kadri Steinbach

**Neoliberaalsed mõjud TÜ noorema põlvkonna õppejõudude ametialases
enesemääratluses**

Magistritöö

SVUH.00.054

Juhendaja: Ragne Kõuts-Klemm (PhD)

Tartu 2021

SISUKORD

SISSEJUHATUS JA TEEMA VALIKU PÕHJENDUS.....	3
1. TEOORIAOSAS TEHTUD VALIKUD	5
2. MEETOD, VALIM JA ANDMEANALÜÜS	8
2.1. Andmeanalüüs	10
3. TULEMUSED, JÄRELDUSED JA REFLEKSIOON	13
SUMMARY.....	17
KASUTATUD KIRJANDUS.....	18
LISA 1. Intervjuu temaatiline kava	22

SISSEJUHATUS JA TEEMA VALIKU PÕHJENDUS

Käesolev töö on kaaskiri avaldamiseks esitatud teadusartiklile „Neoliberaalsed mõjud TÜ noorema põlvkonna õppejõudude ametialases enesemääratluses“. Artikkel on avaldamiseks vastu võetud Eesti Haridusteaduste Ajakirja (EHA) vabanumbrisse (kd 10, nr 1), mis ilmub mais 2022. Tegemist on eelretsenseeritava ajakirjaga (ETIS klassifikaator 1.2). Artikkel on kirjutatud koostöös kahe juhendajaga: ühiskonnateaduste instituudist Ragne Kõuts-Klemm ning minu kolleeg Viljandi Kultuuriakadeemiast Marvi Remmik. Kaitsmisele esitatud artikli tekst on minu kirjutatud, Ragne Kõuts-Klemm on aidanud eelkõige teema täpsustamise ning teksti fookuse seadmisel. Marvi Remmik on andnud nõu meetodika osas ning tulemuste esitamise juures.

Juba 2019. aastal ajakirjanduse ja kommunikatsiooni magistriõppekavale astudes oli mul kindel soov lõpetada õpingud magistritööga, mitte magistrieksamiga. Tutvudes lähemalt magistritöö nõuetega olin ma rõõmsalt üllatunud võimaluse üle vormistada magistritöö teadusartiklina. See võimaldab magistritöösse pandud aeg ning pingutus viia suurema lugejaskonnani ning huvipakkuvatest tulemustest just asjatundjatele märku anda.

Järgmise tõuke magistritöö tegemisele teadusartiklina andis 2021 kevadel välja kuulutatud kutse kaastööde saatmiseks EHA vabanumbrisse ning sealt edasi ei olnud enam artiklivormi valimises kahtlust. Pidasin oluliseks publitseerida oma teemat just eestikeelses ajakirjas, kuna see käsitleb Eesti kõrgharidust ning kõrgharidussüsteemile endale on refleksiooni eesmärkidel oluline sellealase eestikeelse arutelu olemasolu.

Olen töötanud kõrgharidussüsteemis juba üle 15 aasta. Olen olnud nii teadur, õppejõud kui ka administratiivtöötaja. Olen huviga jälginud Eesti ajakirjanduses viimastel aastatel toimunud diskussiooni Eesti kõrghariduse hetkeseisust (Aavik, 2017, 2018; Talviste, 2020; Grauberg, 2020; Aava ja Mets-Alunurm, 2020). Kevadel 2019 kasutasin ma aines „Diskursusanalüüs“ ühte kõrghariduse üle diskuteerinud ümarlaua teksti oma uurimuse alusena (Karulin, 2018) ning see kasvatas veelgi minu huvi teema vastu. Töötades samas süsteemis ning tundes seda päris hästi, tundus mulle väga loomulik valida magistritöö teemaks selline teema, mis mind isiklikult väga huvitab, korda läheb ning mille puhul on näha, et seda ei ole varasemalt Eestis väga palju uuritud.

2018 läbi viidud uuring „Akadeemiline töötaja teadmüühiskonnas“ (Mägi, Koppel, Kõiv, Kindsiko ja Beerkens 2019) näitab, et Eesti akadeemiliste töötajate hulgas on üpris vähe

nooremaid töötajaid (nooreks peetakse kõrghariduskontekstis alla 40-aastaseid töötajaid) ning nende karjäärimudelit peetakse keerukaks, takistusterohkeks ning aeganõudvaks (Mägi jt, 2019: 8-9). Samuti tajuvad pooled vastajatest akadeemilise töötaja tööd ühiskonnas väheväärtuslikuna ning peaaegu kolmandik leiab, et akadeemilise töötaja kuvand meedias ei ole selline, nagu nad sooviksid (Mägi jt, 2019: 64). Eriti hoiatav on asjaolu, et alla 30-aastastest akadeemilistest töötajatest soovib seda karjääri jätkata vaid 9% (Mägi jt, 2019: 62). Need näitajad tekitavad küsimuse süsteemi jätkusuutlikkusest – Eesti õppejõud vananevad ning järelkasvu ei ole eriti arvukalt. See on laiem probleemistik, miks otsustasin oma uurimuse keskendada just noorema põlvkonna akadeemilistele töötajatele.

Artikkel on kirjutatud järgides EHA vormistusnõudeid ja struktuuri ning koosneb järgmistest osadest: sissejuhatus teema valiku põhjendamiseks, teoreetiline osa kirjanduse ning erinevate autorite varasemate käsitluse ülevaateks ning uurimusele konteksti loomiseks, meetodika selgitus, tulemuste esitamine ning arutelu.

Käesolev kaaskiri selgitab teooriaosas tehtud valikuid, räägib põhjalikumalt lahti artikli aluseks oleva uuringu meetodika ning andmeanalüüsis tehtud valikud ning annab võimaluse reflekteerida artikli kirjutamise protsessi üle.

Täna väga Ragne Kõuts-Klemmi, kelle leebel, kuid kindlakäelisel suunamisel suutsin oma teemat fookuses hoida! Täna Marvi Remmikut, kellega arutasime andmeanalüüsi teemadel! Täna professor Halliki Harro-Loiti eelkaitsmisel antud väga põhjaliku ja konstruktiivse tagasiside eest! Täna ka oma intervjuueeritavaid, kellega peetud vestlused olid äärmiselt huvitavad!

1. TEOORIAOSAS TEHTUD VALIKUD

Kõrgharidusuuringutes on viimastel aastatel väga palju räägitud neoliberalismist ning neoliberaalsest pöördest kõrghariduses (Olssen ja Peters, 2005; Kumar ja Hill, 2008; Haywood, Jenkins ja Molesworth, 2010; Molesworth, Scullion ja Nixon, 2010; Davis 2015; Nixon, Scullion ja Hearn, 2018). Kuna Eesti kõrgharidust on läbi neoliberaalse pöörde prisma seni vähe uuritud, võtsin oma artikli katusmõisteks neoliberalismi ning selle ilmingud kõrghariduses. Neoliberaalset pööret kõrghariduses iseloomustavad järgmised protsessid: majandusest tulenevate väärtuste ülekandmine haridussüsteemi (kasumlikkuse taotlemine, turuvajadustele reageerimine ja vastamine, lühike tarneahel – teaduse ning hariduse kiire ja efektiivne rakendatavus), paindlikkus ning vajaduspõhisus, globaliseerumine, mõõdetavus ning mõõdetavatele tulemustele orienteeritus. (Olssen ja Peters, 2005; Kumar ja Hill 2008). Siiski oli üsna artikli kirjutamise algusjärgus selge, et neoliberalismi ilmingute hulka kuulub väga palju erinevaid nähtusi (mis on küll üksteisega seotud) ning kõiki ei ole võimalik ühes artiklis kajastada. Seetõttu kitsendasin teemat ühe konkreetse neoliberaalse pöörde ilminguni – mõõdikud, nende kasutamine ja mõjud õppejõudude professionaalsele enesemääratlusele. Mõõdikutena määratlen siinkohal ametijuhenditest tulenevad nõuded ning laiemalt ka ülikoolide rahastusmudelid tulevaid näitajad. Õppejõudude professionaalse enesemääratluse all mõistan akadeemiliste töötajate ametialast enesemääramist – enese asetamist nii eriala, organisatsiooni kui laiemalt riigi/kõrgharidusmaailma konteksti.

Kõigepealt otsustasingi artiklis lühidalt selgitada „neoliberalismi“ mõiste alla koondatud protsesside olemust ning näidata, milles seisnevad neoliberaalsed mõjud kõrghariduses. Väga oluliseks tekstiks oli siin Olssen ja Peters (2005), kus on neoliberaalne pööre kõrghariduses väga selgelt ning ülevaatlikult käsitletud. Lisaks kasutasin veel ka Shore'i (2010) ja Bourdieu (1998) mõtteid. Illustreerisin teoreetilisi materjale näidetega Eesti kontekstist – kirjeldasin lühidalt praegu kehtivat Eesti kõrghariduse rahastusmudelit (sh tulemusnäitajaid) ning Eesti teadusrahastussüsteemi toimimist. Lisaks tõin sisse mõiste *multiversity* (Shore, 2010), mis iseloomustab neoliberaalse ülikooli paljusid rolle ning ülesandeid ühiskonnas. Lisaks varasematele ülesannetele (hariduse andmine, teadustöö) oodatakse ülikoolilt ka edukust äriettevõttena.

Kuna teema sisaldas ka sõna „identiteet“, töötasin läbi üpris palju identiteedialast kirjandust. Identiteedi teema on aga väga sügav ning mitmekihiline ning selle hõlmamiseks magistritöö tarbeks tehtavas uurimistöös puudub vajalik aeg ja ressurss. Puudutangi mõistet põgusalt mõne

Eesti autori (nt Sarv, 2013) ning välisautori käsitluses (Beijaard, Verloop ja Vermunt, 2000). Professionaalse identiteedi teema juures leidsin mitmeid käsitlusi Eesti teadlastelt, kus oli uuritud õppejõudude professionaalset identiteeti, kuid seda ei olnud tehtud selle nurga alt, mis minu töös oli oluline. Need uurimused olid pigem haridusteaduslikud ning keskendusid õppejõudude professionaalsele identiteedile ning nende pedagoogilistele valikutele ja kompetentsidele (Haamer, Lepp ja Reva, 2012; Sarv, 2013; Remmik, Karm ja Lepp, 2013). Välisautoritelt oli seevastu teemasepuutuvaid käsitlusi väga palju ning kohati oli isegi keeruline teha valikut, milliseid allikaid kasutada ning milliseid mitte. Lugesin huviga hulga õppejõudude identiteedi ja professionaalse enesemääratluse ning neoliberaalsete mõjude temalisi tekste (Archer, 2008; Winter, 2009; Hakala, 2009; Jauhiainen, Jauhiainen ja Laiho, 2009; Billot, 2010; Ylijoki ja Ursin, 2015; Ylijoki ja Henriksson, 2017; Djerasimovic ja Villani, 2020; Laiho, Jauhiainen ja Jauhiainen, 2020). Käesoleva uurimistöö tarbeks osutusid kõige viljakamaks Ylijoki ja Ursini (2015) ning Laiho, Jauhiainen ja Jauhianeni (2020) uuringud, sest fookuses olid muutused. Kuna Eestis on kõrgharidussüsteem olnud tegelikult olulises muutumises juba viimased 30 aastat, siis pidasin oluliseks võtta eeskjuju nendest Soome muutusi analüüsinud töödest. Samuti otsustasin ma nii nende tekstide kui kogu identiteedi mõistega seonduvalt, et kasutan artiklis identiteedi mõiste asemel mõistet „enesemääratlus“. See mõiste pakub laiemat tõlgendusruumi ning ei seostu konkreetsete teooriatega. Lisaks annab see võimaluse keskenduda uuritavate isiklikule enesemääratlusele vabamas vormis, kui seda võimaldaks identiteedikonstrueerimise erinevad teooriad. Need tekstid kinnitasid ka varasemat ideed keskenduda kitsamalt mõõdikutele ning sellega seonduvale.

Professionaalsele enesemääratlusele struktuuri loomiseks otsisin lisamaterjali kirjandusest. Sain teoreetilist tuge Briggsi (2017) uurimusest, kus ta oli uurinud UK kolledžite keskastme juhtide professionaalset enesemääratlust ning teinud seda kolmel erineval tasandil: enda professionaalsuse määratlemine, enda rolli määratlemine institutsioonis ning enda ja institutsiooni nägemine laiemas (rahvusvahelises) kontekstis (Briggs 2017). Eesti õppejõude on uurinud Seema, Udam, Mattisen ja Lauri (2017). Nende fookuses olid välishindamise mõjud kolmel erineval tasandil: süsteem, organisatsioon ning indiviid (Seema, Udam, Mattisen ja Lauri, 2017). Inspireerituna Briggsi (2017) ja Seema, Udami, Mattiseni ja Lauri (2017) pakutud professionaalse identiteedi loomise tasanditest ning vaadates ka Laiho, Jauhiainen ja Jauhianen (2020) analüüsi, otsustasin artiklis tulemusi esitada kolmel tasandil: akadeemiliste töötajate enesemääratlus individuaalsel, organisatsiooni ning riigi tasandil.

Mõõdikute võimalikust mõjust rääkimiseks oli vaja teadusartiklis selgitada ka seda, milliseid mõõdikuid kasutatakse õppejõudude töö tulemuslikkuse hindamiseks. Töö sissejuhatavas osas andsin vajaliku empiirilise tausta ja lisasin juurde ka Tartu Ülikooli ametijuhendites sõnastatud nõuded minu valimi õppejõududele – ametijuhend on üks mõõdik, millest tulenevate nõuete alusel hinnatakse iga viie aasta tagant akadeemilise töötaja sobivust oma ametikohale. Et paremini selgitada neoliberaalse pöörde toimumist Eesti kõrghariduses, lisasin teooriaosasse ka erinevaid Eesti ja TÜ dokumentide, seaduste ning raportite analüüsi. Eriti oluliseks infoallikaks oli Riigikontrolli audit „Kõrgharidusreform ja tööjõuvajadused“ (2019), mis analüüsis põhjalikult 2013. aastal läbi viidud kõrgharidusreformi tulemuslikkust ning mõjusid. Lisaks süvenesin veel põhjalikumalt kõrgkoolide rahastusmudelisse ning kriteeriumidesse (Haridus- ja teadusministeerium 2017; Teadus- ja arendusasutuste baasfinantseerimise..., 2020)

Teooriaosas ja artiklis ei käsitle ma üldse ühte suurt teemat, mis on samuti seotud neoliberaalse pöördega, nimelt tudengi rollist neoliberaalses kõrgharidusparadigmas. Tegelikult alustasin käesoleva teema juurde suundumist just sellest vaatepunktist. Nixon, Scullion ja Hearn (2018) paljutsiteeritud artikkel, kus nad näitavad tudengi kliendistumist ning ka seda, et tudengid võtavadki kliendi rolli tänapäeva kõrghariduses iseenesestmõistetavalt omaks, oli üks esimesi nurgakive, millest ma neoliberaalse pöörde uurimist kõrghariduses alustasin. Mulle ei olnud see mõte, et tudengid on muutunud klientideks, uus, kuid ma ei olnud selle kohta teadusallikaid varem lugenud. Sel teemal on põhjalikult kirjutanud näiteks Maringe ja Gibbs (2009), Furedi (2011) ja Barnett (2011). Kindlasti on see suund, mida tasuks Eesti kõrgharidusuuringutes edaspidi uurida – kuidas ja kas tudengid tajuvad neoliberaalse pöörde kontekstis oma rolli muutumist ülikoolis? Kliendistumise kõrval on tudengite vaatepunktist oluline ka võimuhete muutumine kõrghariduses.

Teooriaosas keskendusin seega peamiselt neoliberalismi mõistele, lühidalt identiteedi mõistele ning neoliberalismi mõjudele akadeemiliste töötajate professionaalses enesemääratluses. Tausta loomiseks tõin iga alapeatüki juurde näiteid Eesti kõrghariduses toimunud muutustest. Teooriaosa lõpuks püstitasin probleemküsimuse:

*Kuidas tajuvad noored õppejõud mõõdikute mõju erinevatele professionaalse identiteedi tasanditele individuaalsel, organisatoorsel ning riigi tasandil?

2. MEETOD, VALIM JA ANDMEANALÜÜS

Artikli uurimisküsimusele vastamiseks otsustasin andmekogumismeetodina kasutada struktureerimata (mõnikord nimetatud ka süvaintervjuudeks) intervjuusid. Struktureerimata intervjuud on pigem vabas vormis vestlused, kus lähtutakse uuritavatest teemadest ja valdkondadest (Lepik jt., 2014). Ka hiljutistes sarnase sisuga uurimustes (Laiho, Jauhiainen ja Jauhiainen, 2020; Djerasimovic ja Villani, 2020) olid uurijad eelistanud andmekogumismeetodina temaatilisi süvaintervjuusid. Intervjuu temaatiline kava on esitatud lisas 1.

Valimi koostamisel otsustasin võtta fookusesse TÜ töötajad. Põhjuseks oli eelkõige see, et olen TÜ õigusaktide ning dokumentidega hästi kursis ning teisalt annab see võimaluse homogeniseerida uurimuse lähtekohti. TÜ puhul saan lähtuda konkreetsetest mõõdikutest, mis on sõnastatud TÜ ametijuhendites. Teistes kõrgkoolides on need mõõdikud ilmselt veidi teistsugused. Siiski oli vaja valimit kitsendada, kuna TÜ töötajaskond on väga suur – TÜ-s töötab 3055 inimest, sh 1605 akadeemilist töötajat (TÜ statistika töölaud, 2021) Esmalt piirasin valimit vanusega. Mägi jt (2019) uurimuses tuuakse välja, et noorteks peetakse kõrgharidussüsteemis alla 40-aastaseid töötajaid. Teiseks otsustasin fookusesse võtta kaasprofessori ametikohal töötajad. Põhjus selles, et tegemist on ametikohaga, kus ametijuhendist tulenevad nõuded on kõikides aspektides kõrgetasemelised – eeldatakse nii õppetöö läbiviimist kui kõrgetasemelist teadustööd, samuti juhtimisülesannete täitmist ning ühiskonna teenimist. (Akadeemiliste töötajate ametijuhendid 2021) Kõrgetasemelise teadustöö all peetakse eelkõige silmas publikatsioone ETIS klassifikaatoriga 1.1, 1.2 ja 3.2 tähistatud väljaannetes, õppetöö puhul peab kaasprofessor olema valmis õpetama kõikidel kõrgharidusastmetel ning ta peab osalema ülikooli juhtimis- või otsustuskogudes. Võrreldes nooremlektori, lektori ning õpetajaga on kaasprofessorile esitatavad nõuded igas tööloigus võrdselt kõrgetasemelised. Seetõttu valisin uuritavateks just kaasprofessorid. Järgmine karjääriaste on professor, kus aga võrreldes kaasprofessoriga on õppetöö kohustus palju väiksem ning ametinõuded eeldavad pigem teadustööd ning juhtimisülesandeid. (Akadeemiliste töötajate ametijuhendid 2021)

Valimi koostamiseks otsisin kõigepealt instituutide kodulehtedelt välja kõikide kaasprofessorite nimed ning täpsustasin personaliosakonna abil nende arvu. Neid oli kokku 509. TÜ personaliosakonna andmetel on 40-aastaseid või nooremaid kaasprofessoreid nende hulgast vähem kui viiendik – 96. Järgnevas tabelis (tabel 1) on näha, kuidas jagunevad kaasprofessorid TÜ valdkondade vahel ning milline on vanus \leq 40-aastaste osakaal valdkonniti.

Tabel 1. TÜ kaasprofessorite arv ning vanus \leq 40 arv ja osakaal.

Valdkond	Kaasprofessorite arv	Kaasprofessorid vanuses \leq 40	Vanuses \leq 40 kaasprofessorite osakaal
Humanitaarteadused ja kunstid	76	11	14%
Sotsiaalteadused	67	11	16%
Meditsiiniteadused	96	8	8%
Loodus- ja täppisteadused	270	66	24%

(Tabel koostatud TÜ personaliosakonnast saadud andmete põhjal)

Tabelist on näha, et kõikides valdkondades peale loodus- ja täppisteaduste on noori kaasprofessoreid vähe – protsentuaalselt 8-16% (loodus- ja täppisteaduste valdkonnas 24%).

Intervjuude koguarvuks leidsin esialgu olevat optimaalne 6-7. Valik kaasprofessorite hulgast oli juhuslik, pidasin silmas vanust ning valdkondlikku kaetust. Intervjueeritavate leidmine, intervjuude kokkuleppimine ja läbiviimine olid minu ülesanded. Selle protsessi käigus tekkis mitmeid tõrkeid, kuna TÜ kaasprofessorid on sageli väga hõivatud inimesed ning mitmed esialgu uuringus osalema kutsutud inimesed loobusid intervjuus osalemisest ajanappuse tõttu.

COVID-19 pandeemia tõttu oli vaja intervjuud läbi viia veebiintervjuudena. See asjaolu oli pigem soodustav, kuna jättis nii mulle kui intervjueeritavale rohkem vabadust sobiva aja leidmiseks. Intervjuud viisin läbi Zoomi platvormil ning need kestsid 60-75 minutit. Intervjuud salvestasin, küsisin selleks iga intervjuu alguses ka osaleja suulist nõusolekut.

Valimisse kuulus lõpuks 6 kaasprofessorit, 3 naist ning 3 meest. Nad esindasid kõiki TÜ valdkondi: 2 sotsiaalteaduste valdkonnast, 2 humanitaarteaduste valdkonnast, 1 nii meditsiini- kui ka loodus- ja täppisteaduste valdkonnast.

Intervjuu teemad olid jagatud kolme suurema teema alla (vt lisas 1 toodud intervjuu kava):

1. Karjääriteekond ülikoolis sh tulevikuperspektiiv, igapäevatööga seotud mured ja rõõmud.
2. Ootused tööandjale ja juhtidele, probleemid ja lahendused
3. Eesti kõrgharidus- ja teadusrahastussüsteem

Teemaplokid on ajendatud kolmest enesemääratluse tasandist: isiklik, organisatoorne ning riiklik. Isiklikul tasandil rääkisime peamiselt mõõdikute mõjust karjäärile, sh ka sellele, milline on nende motivatsioon ülikoolis jätkata ning kuidas see on mõjutatud mõõdikute poolt. Organisatsioonitasandil olid jutuks mõõdikud ning nende mõju juhtimisele – kas kaasprofessorid tajuvad oma töös mõõdikute kaudu juhtimist. Kolmandal tasandil arutlesime Eesti kõrgharidussüsteemi üle, sh tasuta kõrghariduse, kõrghariduse ja teaduse rahastamise teemade üle.

Enne intervjuude tegemist tegin ka prooviintervjuu, mis aitas välja tuua kitsaskohti ning täpsustada teemade all käsitletavaid alateemasid.

2.1. Andmeanalüüs

Andmeanalüüsiks intervjuud transkribeeriti. Selleks kasutasin ma kõigepealt transkriptsioonitarkvara (Alumäe, Tilk ja Asadullah, 2018). Kuna proovisin transkriptsiooniprotsessi läbi juba prooviintervjuuga, siis selgus tõsiasi, et masintranskriptsioon ei ole väga kvaliteetne. Et transkribeerimiskvaliteeti parandada ning järeltöötusprotsessile kuluvat aega vähendada, aeglustasin intervjuude salvestusi programmis WaveLab (keskmiselt 10%). See võimaldas masintranskribeerijal lihtsamini teksti tuvastada ning vähendas ebatäpsusi. Siiski oli vaja kõik transkriptsioonid käsitsi parandada – see hõlmas salvestuste läbikuulamist ning teksti korrigeerimist. Transkribeerituna oli intervjuude materjali ca 90 lk.

Peale transkribeerimist otsustasin kasutada temaatilise sisuanalüüsi meetodit (Braun ja Clarke, 2006). Analüüsi viisin läbi programmis QCAmap. Selleks sisestasin tekstid programmi ning lisasin neli suuremat teemat (õppejõu enesemääratlus ja väärtused, mõõdikutega seonduv, Eesti kõrgharidus, juhtimine ja tagasiside tööle). Iga teema alla lõin 2-5 alamkategoriat. Näiteks tekkis mõõdikute kategooria alla neli alamkategoriat: mõõdikud stressiallikana, mõõdikud kui võimalus, tööülesannete jaotus (rollid), mõõdikute subjektiivne loomus.

Need neli suuremat teemat sisaldasid päris palju kattuvat ning analüüsiprotsessi käigus olin mitmel korral probleemi ees, kuhu kategooria alla midagi liigitada. Tegin endale selged eristused – mõõdikutega seonduvad tekstilõigud olid need, kus oli reeglina selgelt juttu ametijuhenditest, tööplaanidest ja neist tulenevatest ülesannetest ning ootustest. Näiteks selline lõik:

Aga lihtsalt mõtlengi lõpuks on ikkagi see, et, et meil on kuidagi mingi surve peal, peame tegema mingeid asju, mis on tööplaanides kirjas (intervjueeritav 3)

Et siis ma olen võtnud sellise administratiivse ja õpetaja rolli rohkem ja sinna sisse rohkem elanud, aga ma püüan seda teadust ka seal kõrval elus hoida. Aga kõrvalt muidugi on näha, et nii kui sa selle väikse sammu, sõrmekese annad õpetamisesse, siis sealt välja tulla pärast on päris raske.
(intervjueeritav 1)

Siiski võis mõni tekstilõik olla ka mitmes kategoorias, näiteks, kui juttu oli teadusrahastussüsteemist. Sellisel juhul võis üks tekstilõik olla nii mõõdikute kategooria all kui ka Eesti kõrghariduse kategooria all. Näiteks:

Ilmselt rahvusvaheline võrreldavus, peame olema võrreldavad, mõõdikud võrreldavad, onju. See taandub inimpsüühikale, et kui on ebamäärane keskkond, see akadeemiline töö on suht ebamäärane, seda on raske mõõta ja siis kui keegi leiutab mingi mõõdiku, siis kõik on nagu väga vaimustunud sellest mõõdikust ja see ongi juhtunud praegu, et oh lõpuks ometi saad kuidagi mõõta. Nad võiksid näiteks õppetöö jaoks samasuguse innovatiivse mõõdiku leiutada
(intervjueeritav 5)

See tekstilõik kuulub nii mõõdikute kategooriasse kui ka Eesti kõrghariduse kategooriasse, kuna räägib mõlemast: isiklikul tasandil tunnetab intervjueeritav talle süsteemi poolt pandud ebamääraseid ootusi ning riigi tasandil toob ta välja mõõdikute ühekülgsuse ning universaalsuse.

Peaaegu olema kodeerimisprotsessis ka enesekriitiline, kuna ilmselt oleks võinud ja saanud alamkategooriad ka paremini ning selgemalt läbi mõelda. Praegu oli mõne kategooria puhul kohati isegi ebavajalikke alamkategooriaid, mida kodeerimise käigus pidi muutma. Näiteks tegin algselt alamkategooria „tudengite tagasiside“ nii mõõdikute kui ka „juhtimine ja tagasiside tööle“ kategooria alla. Kodeerimise käigus selgus siiski, et mõistlikum on hoida see alamkategooria ainult kategooria „juhtimine ja tagasiside tööle“ kategooria juures, kuna seostub selgelt tagasiside suurema temaatikaga, mitte niivõrd mõõdikutega.

Artikli kirjutamise protsessis jõudis peale esimest analüüsiringi kätte hetk, kus oli vaja teemat ikkagi veelgi täpsustada ja kitsendada. Kitsendamine oli vajalik, kuna materjali hulk ning skoop oli liiga suur ja laialivalgus. Seetõttu otsustasin keskenduda artiklis kitsalt mõõdikute mõjule noorema põlvkonna akadeemiliste töötajate professionaalses enesemääratluses. See kitsendus nõudis aga teist analüüsiringi. Selle aluseks sai Briggsi (2017) ja Seema, Udam, Mattisen ja Lauri (2017) artiklitest inspireeritud tasandite jaotus, kus mõõdikute mõju on võimalik vaadelda kolmel erineval tasandil: individuaalne, organisatoorne ning riiklik tasand.

Teises analüüsiringis jagasin kodeeritud tähendusüksused nende kolme tasandi vahel. Lähtusin enesemääratluse tasandist intervjueeritavate enda suu läbi. Näiteks rääkisid intervjueeritavad indiviidi tasandil eelkõige minavormis ning kirjeldasid mõõdikute mõju neile isiklikult (seda sõltumata rollist – mina õppejõuna, mina teadlasena, mina (programmi)juhina):

et sa pead konkureerima ka inimestega, kelle elus ei olegi muid kohustusi peale töö. Ja mina olen väikse lapse isa ja kui ma koju lähen, siis ma ei saa seal arvutit lahti teha (intervjueeritav 4)
ma olen õpetav teadlane, et ma ei saa lahutada, ma tõesti teen mõlemat rolli täpselt sama palju (intervjueeritav 5)

Organisatsiooni tasandil mindi isiklikust, minavormist sageli kaugemale ning räägiti ning osutati abstraktsemalt ning isikustamata:

Meil on, meie instituudis on väga pikka aega olnud olnud see olukord just, et kõigile antakse seda sõnumit, et raha on vähe, taotlege, taotlege (intervjueeritav 2)

See mõõdikute süsteem on lihtsalt ta on selle admin poole kasvuga tekkinud. Et ülikoolidele heidetakse hästi palju ette üle maailma, et nad on muutunud bürokraatlikuks /.../ Et me tahame kõike mõõta, isegi neid asju, mida mõõta ei saa ja siis see ongi ülikoolis juhtunud (intervjueeritav 5).

Kasutasin selleks MS Excelit. See võimaldas hiljem tulemuste osas lihtsalt leida näiteid ning teha üldistusi erinevate tasandite jaoks.

3. TULEMUSED, JÄRELDUSED JA REFLEKSIION

Esitasin artiklis tulemusi läbi kolme enesemääratluse tasandi (inspireerituna Briggs, 2017 ja Seema, Udam, Mattisen ja Lauri (2017): individuaalne tasand (mina professionaalina sh õppejõu, teadlase kui ka vajadusel juhina), organisatsiooni tasand (mina organisatsioonis) ning riigi tasand (mina kõrgharidusmaastikul). Põhjalikumad tulemused ja diskussioon on loetavad artiklis.

Tasub välja tuua, et kõigil tasanditel oli Eesti akadeemiliste töötajate professionaalses enesemääratluses väga selgelt nähtavad samad tendentsid, mida tuuakse välja neoliberaalsete mõjude all – mõõdikute kasutamisest tulevad pinged, ebamäärased ootused, ametikohale esitatavad nõuded, mis põhjustavad stressi. Tulemuste osa kõige huvitavamad osad on kindlasti intervjuudest pärit tsitaadid, mida oli kiusatus palju rohkem kasutada. Tsitaadid näitavad üldiselt noorema põlvkonna akadeemilisi töötajaid üpris idealistlikena. Küsisin kõigi käest ka nende nägemust ideaalülikoolist ning nad kõik nägid ideaalis sellist ülikooli, kus ei mõeldaks rahast, vaid missioonist ning suuremast pildist. Sellist akadeemilistele töötajatele iseloomulikku idealismi toob välja ka Archer (2008). Ilmselt on mõjutajaks olnud ka nende karjääriritee – kõik valimisse kuulujad olid ise TÜ lõpetanud kõikidel haridusastmetel. Seetõttu peegeldavad nad paratamatult vanema põlvkonna (nende õpetajate) ideaalülikooli. Teisalt on ilmselt küsimus ka väärtustes – idealistlik nägemus ülikoolist peegeldab Humboldti-aegset ülikooli-vaimutemplit. Praeguse aja neoliberaalne ülikool kannab lisaks varasematele aga lisaks ka teisi väärtusi, mis on eelnevatega vastuolus ning rääkida võib isegi väärtuskonfliktist.

Tulemuste osa kirjutamise jooksul hakkas mulle üha rohkem tunduma, et kogu artikkel on väga negatiivse alatooniga. Noored akadeemilised töötajad on stressis, läbipõlenud, mõõdikute poolt ahistatud. Suures plaanis on see korrelatsioon taustakirjandusega, mis on ka väga suures osas neoliberalismi suhtes kriitiline. Individuaalsel tasandil toovad mõõdikute stressitekitamise välja nt Berg, Huijbens ja Larsen (2016) ning Ylijoki ja Ursin (2015). Organisatsiooni tasandil tekkivaid mõjureid kirjeldavad Bourdieu (1998), Billot (2010) ja Ylijoki ja Ursin (2015) – efektiivsuse suurendamine, projektipõhisus, administratiivülikool ning „ülevalt alla“ juhtimine. Kõik need teemad tulid välja ka minu uurimuses. Neoliberalismi kriitika on seega läbiv kogu artiklis. See paneb mõtlema, miks ja kuidas me oleme Eestis selleni jõudnud? Üks oluline aspekt, millel ma artiklis liiga põhjalikult ei peatu, kuid mainin põgusalt, on Eesti ühiskonna muutumine tervikuna viimase 30 aasta jooksul. Neoliberaalsed muutused said hakata Eestisse jõudma seoses Eesti

taasiseseisvumisega ning seetõttu oleme me mujal maailmas juba varem toimunud muutused pidanud läbi tegema kiirkorras. Muusikateadlasena võin tuua näite Eesti muusikaajaloost aastatel 1920-1940, mida võiks nimetada omamoodi „järelaitamistunniks“ – kahe kümnendi jooksul pidid Eesti heliloojad ära kirjutama (või järgi kirjutama) kõik žanrid, mis mujal oli juba 100 aastat tagasi kirjutatud. Sel ajal, kui Lääne-Euroopas kirjutati dodekafoonilist muusikat, tegeleti Eestis veel romantiliste sümfooniatega. Kõrghariduses toimuvate muutuste taustal ei ole ehk kontrast nii drastiline kui I vabariigi aegses muusikaelus, kuid arvan, et üks Eesti praeguse kõrgharidusmaastiku turbulentsuse põhjus on lühikese aja jooksul toimunud kiired muutused. Muutuste keskpunktis on olnud inimesed, kes tulevad teise tausta ja ajaloo ajast ning põlvkonnavahetuseni on hakatud jõudma alles hiljuti. Lääne-Euroopas on need muutused toimunud pikema aja jooksul ning sujuvamalt.

Artikli alatoon on pigem kriitiline ning teaduse eesmärk võiks ollagi kriitiline ja uurida ühiskonnas toimuvat. Siiski oli keeruline hoida tulemuste esitamises tasakaalukust – kriitika peaks olema konstruktiivne ning mitte niisama „hala“, vaid edasiviiv. Lisasin seetõttu ka tulemuste peatükki ühe alajaotise, mis keskendub neoliberalismi positiivsetele mõjuritele. Neid ei ole küll väga palju, kuid seal peitub ehk intervjueeritavate üks peamisi soove ja igatsusi – mitte olla anonüümne mutriku suures masinavärgis, vaid inimene koos oma tugevuste ja nõrkustega, mida märgatakse ka erinevatel juhtimistasanditel.

Lisaks artiklis välja toodud tulemustele oli intervjuudes väga huvitav teemaplokk, mis oli seotud tudengitega. Kuna magistritööna esitatud artikli fookuses ei olnud tudengid (suhtumine tudengitesse ja suhted tudengitega, massikõrgharidus ning selle mõjud ülikoolis, tudengitele antava hariduse kvaliteet), siis jäi see materjal oma aega ootama. Samal ajal tuli see igas intervjuus väga orgaaniliselt esile ning pakkus huvitavat kõneainet. Ühe intervjueeritavaga sattusime eriti põnevasse ja emotsionaalsesse vestlusesse tudengite ja kõrghariduse teemadel ning ta tõi välja idee, et ka Eesti kõrghariduse kohta võib öelda, et oleme teel *McUniversity* (termin pärineb Parker ja Jary, 1995) poole. Termin viitab otseselt liberaalsele mudelile – võimalikult väikeste ressurssidega võimalikult efektiivselt pakkuda kõrgharidust võimalikult paljudele. Seda mõtet intervjuu käigus edasi arendades jõudsime me aga mõtteni, et kui juba burgereid pakkuda, siis võiks Eesti kui väikeriigi trump olla käsitööburgerid. Ideaalis võiks olla meie haridussüsteem just hästi paindlik ja individuaalne.

3.1 Artikli kirjutamise refleksioon

Tegemist ei ole küll minu esimese teadusartikliga, kuid olles vahepeal tegelenud peamiselt õpetamise ning administratiivtööga, on minu teadustegevus viimastel aastatel olnud pigem tagaplaanil. Toon siiski välja mõned punktid, mille üle tahan reflekteerida.

Esmalt akadeemiliste stiilide erinevus. Olen taustalt humanitaarteadlane ning muusikateadus oli minu õpingute ning teaduriperioodil otsimas endale n-ö uut metodoloogilist alust. Seetõttu oli metoodika sageli üpris ebamääraselt kirjeldatud ning peamine rõhk oli teadusartikli autori isiklikel mõttekäikudel. Hilisemas tööelus olen aga juhendanud palju peamiselt kvalitatiivseid meetodeid kasutavaid üliõpilastöid ning õppinud sotsiaalias ja haridusteadustes levinud teadustöö ülesehitust ning stiili tundma. Seda oli vaja ka käesoleva artikli puhul – lugesin mitmeid EHA artikleid, et aru saada, millised on nõuded ja stiil, mida see väljaanne eeldab. Siiski mõjusid need näiteartiklid kohati isegi kammitsevalt ning seetõttu otsustasin lõpuks kirjutada artikli järgides EHA struktuuri, kuid lähtudes siiski enda nägemusest ja arvamusest.

Artikli kirjutamise ning uuringu läbiviimise jooksul tajusin ma korduvalt ka rollikonflikti. Päril mitmel korral sain ma aru osalejate kriitikast süsteemi suhtes, kuid kuna olen hetkel TÜ-s juhtival kohal, tajusin ma seda kohati ka kriitikana enda suhtes. See asjaolu pani mind korduvalt enda tööd analüüsima ning mõtlema, kas juhi positsioonilt tundub kõik samamoodi kui õppejõu positsioonilt. Samal ajal olen olnud ise ka teisel pool ning see viis mind järgmise analüüsini – kas ma olen tajunud sarnaseid nähtusi, kui uuritavad?

Uuringu läbiviimine oli samuti väga õpetlik. Esiteks oli mul hea meel (virtuaalselt) kohtuda nii paljude toredate kolleegidega üle TÜ, keda ma varem ei tundnud. Kõik intervjuud olid äärmiselt huvitavad ning kogemused toredad. Väga positiivne oli, et intervjuueeritavad olid kõik väga rahul, et sattusid neil teemadel rääkima. Vaatamata sellele, et tegemist oli veebiintervjuudega ning kaasprofessorite tihedale graafikule, olid kõik intervjuueeritavad nõus vabalt ja avameelselt rääkima. See andis mulle kindlust, et uuritav teema on oluline ning päevakohane.

Väga kasulikuks osutus eelkaitsmine. Professor Halliki Harro-Loit oli mu artikli teksti väga põhjalikult läbi töötanud, sellega huvitavasse diskussiooni astunud ning toonud välja paljud nõrgad kohad, mille parandamise ja täpsustamisega tegelesin ma eelkaitsmise ja kaitsmise vahepeal. Sain järjekordse õppetunni sellest, et enda peas olev mõte ei pruugi olla teistele arusaadavalt seletatud, kui jätab mõned aspektid lahti kirjutamata.

Eneserefleksioonina peab välja tooma selle, et palju lihtsam on olla juhendaja või komisjoniliikme rollis, kui olla juhendatav. Tegin ilmselt ära väga paljud vead, mida ma tavaliselt tudengite puhul välja toon. Enda teksti suhtes „pime“ olemine tuli jälle meelde ning meenutas juhendaja rolli olulisust.

Artikkel ei ole veel päris valmis. Kuna ajakiri on eelretsenseeritav ning lisaks praegusele, magistritöö raames saadud retsensioonile lisandub veel kaks retsensiooni, mis kindlasti toovad esile erinevaid aspekte, mida peab veel täiendama. Kindlasti peaks veel korra läbi kirjutama aruteluosa, kuid hetkel tunnen, et vajan natuke aega, et loodud tekstist distantseeruda ning sellele värske pilguga otsa vaadata. Siiski on mul väga hea meel, et ma selle teekonna ette võtsin ning just sellise magistritöö vormi kasuks otsustasin. Aitäh, ühiskonnateaduste instituut, et sain uurida teemat, mis on mulle endale intellektuaalseid väljakutseid pakkuv ja huvitav!

SUMMARY

This master thesis is an accompanying text for scientific article „Neoliberal impacts on professional self-definition of UT younger generation academics“ which will be published in „Eesti Haridusteaduste ajakiri“ in May 2022. In the current text I have justified the choices made in the article. The theoretical framework is based on the concept of neoliberal impacts in higher education. I have narrowed it down to the theme of usage of metrics in the professional life of younger academics in Tartu University and its impacts on their professional self-definition. I also touch briefly the concepts of „identity“ and „professional identity“ in the article. In the final version I have decided to use the term „professional self-definition“ as it allows more freedom and choices for interpreting the term. The research question posed for the research was: How do the younger academics perceive the impact of the metrics in the different levels of professional self-definition – on personal, organisational and system level?

The sample consisted of 6 young academics from Tartu University. The academics represented different areas and were 40 years old or younger. They all worked as associate professors. Six in-depth interviews were conducted. They were transcribed and analysed in two phases – first with the QCAmap software and using thematic content analysis. Second round were done in Excel and the units of meaning were divided between three levels.

As the result of the research, it appeared, that neoliberal turn is evident in Estonian higher education and in the self-definition of younger academics. It appeared, that use of metrics in the professional life is causing stress and tension in the personal level of younger academics. In the organisational level there are perceived the lack of individual approach to the careers of younger academics. They also sense the urge of unification and levelling from the organisation. In the system or state level, the main worry is the funding of the higher education system – it is also based on metrics and some important areas are considered as secondary in the opinion of younger academics (eg teaching quality).

KASUTATUD KIRJANDUS

Aavik, K. (2017). Mis on neoliberaalne ülikool? *Sirp*. 1. september. Kasutatud 20.02.2021 <https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/mis-on-neoliberaalne-ulikool/>

Aavik, K. (2018). Neoliberaalne vampiirülikool. *Sirp*. 27. aprill. Kasutatud 20.02.2021 <https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c9-sotsiaalia/neoliberaalne-vampiirulikool/>

Aava, K. ja Mets-Alunurm, K. (2020). Uusliberaalne kapitalism ja akadeemia. *Sirp*. 20. november. Kasutatud 22.02.2021 <https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c9-sotsiaalia/uusliberaalne-kapitalism-ja-akadeemia/>

Akadeemiliste töötajate ametijuhendid (2021). Tartu Ülikool.

Alumäe, T, Tilk, O. ja Asadullah (2018). Advanced Rich Transcription System for Estonian Speech. *Baltic HLT*.

Archer, L. (2008). The new neoliberal subjects? Young/er academics' constructions of professional identity. *Journal of education policy*, 23(3), 265-285.

Barnett, R. (2011). The marketised university: defending the indefensible. In M. Molesworth, R. Scullion, ja E. Nixon (Eds.), *The marketisation of higher education and the student as consumer*. London ja New York: Routledge Taylor ja Francis Group.

Berg, L.D., Huijbens, E.H. ja Larsen, H.G. (2016). Producing anxiety in the neoliberal university. *The Canadian Geographer / Le Géographe canadien*, 60, 168-180. <https://doi.org/10.1111/cag.12261>

Beijaard, D., Verloop, N. ja Vermunt, J. D. (2000). Teachers' perceptions of professional identity: An exploratory study from a personal knowledge perspective. *Teaching and teacher education*, 16(7), 749-764.

Billot, J. (2010). The imagined and the real: Identifying the tensions for academic identity. *Higher Education Research ja Development*, 29(6), 709-721.

Bourdieu, P. (1998). The essence of neoliberalism (transl. by J. Shapiro). *La monde diplomatique*, detsember. Kasutatud 10.01.2021 <https://mondediplo.com/1998/12/08bourdieu>

Braun, V. ja Clarke, V. (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3:2, 77-101. 10.1191/1478088706qp063oa

Briggs, A. R. (2007). Exploring professional identities: middle leadership in further education colleges. *School Leadership and management*, 27(5), 471-485.

- Davis, D. A. (2015). Constructing fear in academia: Neoliberal practices at a public college. *Learning Under Neoliberalism: Ethnographies of Governance in Higher Education*, 1, 151-177.
- Djerasimovic, S. ja Villani, M. (2020). Constructing academic identity in the European higher education space: Experiences of early career educational researchers. *European Educational Research Journal*, 19(3), 247-268.
- Furedi, F. (2011). Introduction to the marketisation of higher education and the student as consumer. In M. Molesworth, R. Scullion, ja E. Nixon (Eds.), *The marketisation of higher education and the student as consumer*. London ja New York: Routledge Taylor ja Francis Group.
- Grauberg, E. (2020). Kõrgharidus mcdonaldiseerumise tuultes. *Sirp*. 20. november. Kasutatud 21.02.2021. <https://sirp.ee/s1-artiklid/c9-sotsiaalia/korgharidus-mcdonaldiseerumise-tuultes/>
- Haamer, A., Lepp, L., ja Reva, E. (2012). The dynamics of professional identity of university teachers: Reflecting on the ideal university teacher. *Studies for the Learning Society*, 2(2-3), 110.
- Hakala, J. (2009). The future of the academic calling? Junior researchers in the entrepreneurial university. *Higher Education*, 57(2), 173.
- Haridus- ja teadusministeerium (2017). Uus rahastamismudel. Kasutatud 01.05.2021 https://www.hm.ee/sites/default/files/uus_rahastamismudel_0.jpg
- Haywood, H., Jenkins, R., ja Molesworth, M. (2011). A degree will make all your dreams come true: Higher education as the management of consumer desires. *The marketisation of higher education and the student as consumer*, 183-195.
- Jauhiainen, A., Jauhiainen, A. ja Laiho, A. (2009). The dilemmas of the 'efficiency university' policy and the everyday life of university teachers. *Teaching in Higher Education*, 14(4), 417-428.
- Karulin, O. (2018). Neoliberaalne (tagasi)pööre. *Sirp*. 23. november. Kasutatud novembris 2020. <https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c9-sotsiaalia/neoliberaalne-tagasipooe/>
- Kumar, R. ja Hill, D. (2008). Neoliberal capitalism and education. Hill, D., ja Kumar, R. (Eds.). *Global neoliberalism and education and its consequences* (pp. 1-11). Routledge.
- Laiho, A., Jauhiainen, A. ja Jauhiainen, A. (2020). Being a teacher in a managerial university: academic teacher identity. *Teaching in Higher Education*, 1-18.
- Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M. ja Strömpl, J. (2014). Intervjuu. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso ja T. Vihalemm (toim). *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Kasutatud 13. aprill 2021, samm.ut.ee/intervjuu
- Maringe, F. ja Gibbs, P. (2009). Marketing higher education. Theory and practice. Berkshire: Open University Press.
- Maringe, F. (2011). The student as consumer: affordances and constraints in transforming higher education environment. In M. Molesworth, R. Scullion, ja E. Nixon (Eds.), *The marketisation of*

higher education and the student as consumer. London ja New York: Routledge Taylor ja Francis Group.

Molesworth, M., Scullion, R., ja Nixon, E. (Eds.). (2010). *The marketisation of higher education*. Routledge.

Mägi, E.; Koppel, K.; Kõiv, K.; Kindsiko, E. ja Beerkens, M. (2019). Akadeemilised töötajad teadmusühiskonnas. Lõpparuanne. Tartu: Tartu Ülikool ja Mõttekoda Praxis.

Nixon, E., Scullion, R. ja Hearn, R. (2018). Her majesty the student: marketised higher education and the narcissistic (dis) satisfactions of the student-consumer. *Studies in Higher Education*, 43(6), 927-943.

Olssen, M. ja Peters, M. A. (2005). Neoliberalism, higher education and the knowledge economy: From the free market to knowledge capitalism. *Journal of education policy*, 20(3), 313-345.

Parker, M. ja Jary, D. (1995). The McUniversity: Organization, management and academic subjectivity. *Organization*, 2(2), 319-338.

Remmik, M., Karm, M. ja Lepp, L. (2013). Learning and developing as a university teacher: Narratives of early career academics in Estonia. *European Educational Research Journal*, 12(3), 330-341.

Riigikontroll (2019). Audit: kõrgharidusreform ja töējõuvajadused. Riigikontrolli aruanne Riigikogule.

Sarv, A. (2013). *Õppejõu eneserefleksioon ja professionaalne identiteet* (Doctoral dissertation, Tartu University).

Seema, R., Udam, M., Mattisen, H. ja Lauri, L. (2017). The perceived impact of external evaluation: the system, organisation and individual levels. Estonian case. *Higher Education*, 73(1), 79–95. doi: 10.1007/s10734-016-0001-4.

Shore, C. (2010). Beyond the multiversity: Neoliberalism and the rise of the schizophrenic university. *Social anthropology*, 18(1), 15-29.

Talviste, E. (2020). Õpetamine ja humanitaaria kui valed erialad. *Sirp*. 11. detsember. Kasutatud 04.02.2021. <https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c9-sotsiaalia/opetamine-ja-humanitaaria-kui-valed-erialad/>

Teadus- ja arendusasutuste baasfinantseerimise määramise tingimused ja kord (2020). Kasutatud 12.05.2021.

TÜ statistika töölaud: töötajad (2021). Kasutatud 15.05.2021. https://statistika.ut.ee/ut/?_inputs_&keel=%22ee%22

Winter, R. (2009). Academic manager or managed academic? Academic identity schisms in higher education. *Journal of higher education policy and management*, 31(2), 121-131.

Ylijoki, O. H. ja Henriksson, L. (2017). Tribal, proletarian and entrepreneurial career stories: Junior academics as a case in point. *Studies in higher education*, 42(7), 1292-1308.

Ylijoki, O. H. ja Ursin, J. (2015). High-flyers and underdogs: The polarisation of Finnish academic identities. *Academic identities in higher education: The changing European landscape*, 187-202.

LISA 1. Intervjuu kava

Karjääriteekond ülikoolis sh tulevikuperspektiiv, igapäevatööga seotud mured ja rõõmud.

*Palun kirjeldage oma karjääriteekonda – õpingutest tänaseni. Olulised verstapostid/pöördepunktid karjääris. Kellena näete ennast 5 aasta pärast?

*Kuidas suhtute ametijuhendist tulenevatesse nõuetesse ja mõõdikutesse? Kas olete kursis teie ametikohale esitatavate nõuetega milline on teie arvamus neist? Mida arvate atesteerimissüsteemist?

*Mis tekitab igapäevatöös pingeid? Mis motiveerib?

*Millised on teie suhted kolleegidega (nii organisatsiooni sees kui ka laiemalt professionaalses kogukonnas)?

Ootused tööandjale ja juhtidele, probleemid ja lahendused

*Kuidas tajute TÜ juhtimisstruktuuri? Milline on teie arvates hea juhtimine ülikoolis? Palun kirjeldage.

*Mil määral tunnetate tööandjapoolset (nii vahetu töökorraldaja kui laiemalt TÜ) poolset survet erinevates tööloikudes (nt projektide taotlused, teadustöö rakendatavus, raha sissetoomine)?

*Millised on teie suhte üliõpilastega?

*Palun kirjeldage oma ideaalülikooli!

Eesti kõrgharidus- ja teadusrahastussüsteem

*Millised on teie arvates Eesti kõrghariduse suurimad probleemid? Kas tajute neid ka oma igapäevatöös?

*Millised on teie kogemused teadusrahastuse taotlemisega? Millised probleeme näete kehtivas süsteemis.

*Mil määral tajute kõrgharidusmaastiku muutumist ning milles see väljendub?

*Mida arvate praegu kehtivast tasuta kõrgharidusest?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kadri Steinbach

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose Neoliberaalsed mõjud TÜ noorema põlvkonna õppejõudude ametialases enesemääratluses, mille juhendaja on Ragne Kõuts-Klemm, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kadri Steinbach
31.05.2021